

Mr. sc. Ante Vuković

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE O PRAVIMA NA POMORSKOM DOBRU

UDK: 347.79:342.56

Stručni članak

Primljeno: Listopad, 2010.

U radu su prikazane tri (3) odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske u vezi prava trgovačkih društava na pomorskom dobru: 1) Odluka br: U-III-3579/2006 od 26.10.2010; 2) Rješenje br: U-I-1216/1997 od 04.07.2001.; 3) Odluka br: U-III-726/2006 od 08.07.2009. iz kojih proizlaze redom sljedeći zaključci: a) prvenstvena koncesija je koncesija *sui generis* za nastavak obavljanja lučkih djelatnosti i korištenja lučkih objekata u istom opsegu kao do pretvorbe; b) osporene odredbe Zakon o morskim lukama iz 1995. g. - pravni položaj lučkih objekata na pomorskom dobru – su u suglasnosti s Ustavom; c) društva koja obavljaju brodograđevnu djelatnost u lukama za posebne namjene ne mogu postići uknjižbu vlasništva zemljišta i objekata sagrađenih na tom zemljištu jer su to stvari izvan prometa *res extra commercium*.

Ključne riječi: *Ustavni sud, pomorsko dobro, prava*

1. UVODNE NAPOMENE

U Zborniku radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 46, 2/2009.¹ objavili smo rad pod naslovom „Stečena prava na pomorskom dobru.“ Dio rada problematizirao je institut prvenstvene koncesije za lučke djelatnosti i korištenje objekata infrastrukture i suprastrukture na lučkom području s tim da se posebno analizirao spor između Lučke uprave iz Splita (dalje: LUČKA UPRAVA ili L.U.) te Trajektne luke Split d.d. Split (dalje: TRAJEKTNA LUKA SPLIT ili T.L.S.), a koji traje godinama na sudovima Republike Hrvatske zbog, *u meritumu stvari* različitog tumačenja čl. 62. Zakona o morskim lukama² (dalje: Zakon o morskim lukama ili ZML) koji glasi: „Lučka uprava će trgovačkom društvu za obavljanje lučke djelatnosti iz članka 9. ovoga Zakona koje nastane pretvorbom predviđenom u članku 60. ovoga Zakona, dodijeliti koncesije za obavljanje djelatnosti iz članka 9. ovoga Zakona i korištenje objekata infrastrukture i suprastrukture na lučkom području na osnovi njihovog pismenog zahtjeva (prvenstvena koncesija), na vrijeme od 12 godina“.

LUČKA UPRAVA smatra da prvenstvena koncesija iz navedenog članka

¹ Str. 373.-389.

² Narodne novine, br. 108/95, 137- Uredba o dopuni Zakona o morskim lukama i 97/00.

zahvaća samo objekte i djelatnosti koje je društveno poduzeće luka obavljalo do pretvorbe (ciljna - teleološko metoda tumačenja) dok TRAJEKTNA LUKA SPLIT smatra da joj pripadaju još veća prava, a sukladno pravovremeno podnesenom zahtjevu u kojem je zatražila zasluženi povlašteni položaj za sve objekte i sve djelatnosti u Gradskoj luci u Splitu (jezična metoda tumačenja).³

Poslije desetak godina dugog sporenja odlučio je Upravni sud Republike Hrvatske (dalje: Upravni sud) na način da je u svojoj Presudi⁴ odbio tužbu T.L.S, a nakon što je Vrhovni sud Republike Hrvatske rješenjem⁵ uvažio zahtjev za zaštitu zakonitosti Državnog odvjetnika Republike Hrvatske⁶ i ukinuo raniju presudu Upravnog suda⁷ i predmet vratio tome sudu na ponovno odlučivanje.

Putem ustavne tužbe TRAJEKTNA LUKA SPLIT je u roku od 30 dana od primitka Presude zatražila zaštitu pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske (dalje: Ustavni sud) jer je smatrala da su joj tijekom cjelokupnog postupka povrijeđena ustavna prava zajamčena člankom 14. stavkom 2. (jednakosti svih pred zakonom), člankom 18. stavkom 1. (pravo na žalbu), člankom 26. (jednak pravni položaj državljana Republike Hrvatske i stranaca), člankom 29. stavkom 1. (pravično suđenje) te člankom 49. stavcima 2. (jednak pravni položaj na tržištu svim poduzetnicima) i 4. (stečena ulaganjem kapitala) Ustava Republike Hrvatske⁸ (III. ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA).⁹

U zaključku našeg rada naveli smo da bi se Ustavni sud mogao voditi načelom razmjernosti (proporcionalnosti) važući između privatnog i općeg interesa, odnosno jednog ustavnog prava u odnosu na drugo ustavno pravo u svakom konkretnom slučaju.

³ O tumačenju u pravu v. KAČER, H. i PERKUŠIĆ, A: Pretvorba prava vlasništva nad športskim građevinama temeljem Zakona o športu i upis tako izvanknjižno stečenog prava vlasništva u zemljišne knjige – neke dvojbe proizišle iz sudske prakse, Zbornik Pravnog fakulteta u Splitu, god. 47, 2/2010., str. 451.-479.

⁴ Broj: Us-8033/2006-20 od 30. kolovoza 2006. (u dalje: Presuda). U obrazloženju se navodi: „Imajući u vidu pravno stajalište Vrhovnog suda Republike Hrvatske i njegove primjedbe iznijete u rješenju od 16. svibnja 2006. godine, ovaj Sud je ponovno razmotrio činjenice utvrđene u upravnom postupku, pa je ocijenio da se osporenim rješenjem Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka Republike Hrvatske od 29. studenoga 2004. godine zakon nije povrijeđen na štetu tužitelja TRAJEKTNA LUKA SPLIT“ (str. 5.).

⁵ Broj: Uzz-3/06-8 od 16. svibnja 2006. godine, a izreka Rješenja glasi: „Zahtjev za zaštitu zakonitosti se uvažava, ukida se presuda Upravnog suda Republike Hrvatske broj Us-10744/2004 od 30. studenoga 2005. godine i predmet vraća tom sudu na ponovno odlučivanje.“ U obrazloženju odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-III-3579/2006 pogrešno se navodi da je „Vrhovni sud ukinuo presudu Upravnog suda broj:Us-7077/03-12 od 19. veljače 2004.“

⁶ Broj: UZ-DO-56/05 od 18. siječnja 2006. FD/DA.

⁷ Broj: Us-10744/2004 od 30. studenoga 2005. godine kojim se: 1. Tužba TRAJEKTNE LUKE SPLIT uvažava, a poništava rješenje Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka Republike Hrvatske, klasa: UP/II-342-01/04-01/176, ur. broj: 530-04-04-3 od 29. studenoga 2004., 2. Žalba uvažava te se poništava odluka LUČKE UPRAVE broj: 2176 od 21. lipnja 2004. U bitnom, Sud je dao za pravo TRAJEKTNOJ LUKI SPLIT da može, a sukladno pisanom zahtjevu biti ovlaštenik prvenstvene koncesije za obavljanje lučkih djelatnosti i korištenje objekata podgradnje i nadgradnje na lučkom području bez ikakvih ograničenja.

⁸ Iz obrazloženja Odluke Ustavnog suda (III. PRIGOVORI PODNOSITELJA USTAVNE TUŽBE).

⁹ Narodne novine br. 41. od 7. svibnja 2001. godine – pročišćeni tekst.

Ustavni sud je brzo reagirao na podnesenu ustavnu tužbu ¹⁰ i donio odluku na sjednici održanoj 27. listopada 2010.¹¹

2. ODLUKA USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE

BROJ: U-III-3579/2006 OD 27. LISTOPADA 2010.

U jednoglasno donešenoj Odluci vijeće od šest (6) sudaca odlučilo je sljedeće:

1. Ustavna tužba se usvaja.

2. Ukida se presuda Upravnog suda Republike Hrvatske broj: Us-8033/06-20 od 30. kolovoza 2006. i predmet vraća tom sudu na ponovni postupak.

U vrlo opširnom obrazloženju Ustavni sud je elaborirao povijesni prikaz višestrukih sporova pri čemu je, kao mjerodavno pravo za odlučivanje uzeo čl. 19. st. 2. i čl. 29. st. 1. Ustava te čl. 9., čl. 10., čl. 59., čl. 60., čl. 61. i čl. 62. Zakona o morskim lukama kao i čl. 20. i čl. 21. Uredbe o uvjetima za dodjelu koncesije za obavljanje lučkih djelatnosti (Narodne novine br. 52/96). Naročito je apostrofirao stajalište Vrhovnog suda Republike Hrvatske koje je jednako stajalištu Državnog odvjetnika Republike Hrvatske, a prema kojem T.L.S. ima pravo na dodjelu koncesije za one djelatnosti koje je obavljala do trenutka pretvorbe, odnosno za one objekte koje je koristila do tog trenutka. Tome se konačno priklonio i sam Ustavni sud sljedećim tumačenjem:

„Ocjena je Ustavnog suda da se članak 62. Zakona, osobito ako se sagleda u kontekstu ostalih prijelaznih i završnih odredbi Zakona, može tumačiti samo tako da se pravo na prvenstvenu koncesiju odnosi na one lučke djelatnosti (navedene u članku 9. Zakona¹²) koje je trgovačko društvo za obavljanje lučke djelatnosti obavljalo i prije pretvorbe te da se to pravo proteže na one objekte infrastrukture i suprastrukture unutar lučkog područja, na kojima ih je obavljalo i prije pretvorbe“.

Zanimljivo je da se Ustavni sud – podupirući svoju Odluku - pozvao i na stajalište pravne teorije i to baš prof.dr.sc. Dragana Bolanče iz Splita koji je

¹⁰ Usp. čl. 33. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (Narodne novine br. 49 od 3. svibnja 2002. godine – pročišćeni tekst).

¹¹ Objavljena u Narodnim novinama br.128 od 27. listopada 2010. godine. Postoje slučajevi i kada je Ustavni sud doista sporo reagirao pa je odluku donio nakon više od tri (3) godine od dana podnošenja ustavne tužbe što svakako nije *razuman* rok (Usp. predmet broj: U-III-726/2006).

¹² Članak 9. Zakona o morskim lukama glasi: „Vrste lučkih djelatnosti u lukama otvorenim za javni promet su: - privez i odvez brodova, jahti, ribarskih, športskih i drugih brodica i plutajućih objekata, - ukrcaj, iskrcaj, prekrcaj robe, - skladištenje i prenošenje roba i drugih materijala, - ukrcaj i iskrcaj putnika, - ostale gospodarske djelatnosti koje su s ovima u neposrednoj ekonomskoj, prometnoj ili tehnološkoj vezi (npr. opskrba brodova, pružanje usluga putnicima, tegljenje, servisi lučke mehanizacije, lučko agencijski poslovi i špediterski poslovi, poslovi kontrole kakvoće i količine robe i dr.). Na lučkom području mogu se obavljati i druge djelatnosti ako je to propisano posebnim zakonom, kao i ino obavljanje koje ne umanjuje ni otežava obavljanje osnovnih lučkih djelatnosti predviđenih u stavku 1. ovog članka.“

krajnje dosljedan u svojim stajalištima¹³ i strogo pravi razliku između prvenstvene koncesije (dodjeljene bez javnog natječaja trgovačkom društvu nastalom pretvorbom društvenog poduzeća luka) i koncesije (dodjeljuje se putem javnog natječaja), odnosno u cijelosti daje za pravo TRAJEKTNOJ LUCI SPLIT za nastavak obavljanja lučkih djelatnosti i korištenja lučkih objekata kao do trenutka pretvorbe.

Ipak, Ustavni sud je Presudu ukinuo i predmet vratio Upravnom sudu na ponovni postupak. Zašto? Zato jer – prema mišljenju ustavnih sudaca - iz obrazloženja osporene sudske odluke nije jasno je li TRAJEKTNOJ LUCI SPLIT „ u skladu s člankom 62. Zakona, dodijeljena koncesija za one lučke djelatnosti (uključujući i parkirališnu) koju je (odnosno ako ju je) obavljao prije pretvorbe, kao i na ovom području unutar lučkog područja na kome ih je (odnosno ako ih je) obavljao prije pretvorbe.“ Drugim riječima kazano, Ustavni sud zanima na temelju kojih činjenica utvrđenih u upravnom postupku je Upravni sud utvrdio da je rješenjem Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka podnositelju ustavne tužbe dodijeljena prvenstvena koncesija za sve djelatnosti i na čitavom području na kojem ih je obavljao prije pretvorbe.

U zaključku Ustavni sud utvrđuje da je osporenim Presudom podnositelju, arbitrarnom (proizvoljnom) primjenom materijalnog prava, povrijeđeno ustavno *pravo na pravično suđenje* zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava. Podnositelju je povrijeđeno „ *i pravo na sudsku kontrolu zakonitosti pojedinačnih akata upravnih vlasti* propisano člankom 19. stavkom 2. Ustava, kao posebno ustavno jamstvo prava na pravično suđenje koje se odnosi samo na upravne sporove.“¹⁴

Iz Odluke je vidljivo da se Ustavni sud uopće nije osvrnuo na ostale povrede ustavnih prava iz podnositeljeve ustavne tužbe zajamčene Ustavom, a to su: a) čl. 14. st. 2. („svi su pred zakonom jednaki“); b) čl. 18. st. 1. („ jamči se pravo na žalbu protiv pojedinačnih pravnih akata donesenih u postupku prvog stupnja pred sudom ili drugim ovlaštenim tijelom“); c) čl. 26. („ svi su državljani Republike Hrvatske i stranci jednaki pred sudovima i drugim državnim i inim tijelima koja imaju javne ovlasti“); d) čl. 49. st. 2. („ država osigurava svim poduzetnicima jednak pravni položaj na tržištu, a zabranjena je zloupotreba monopolskog položaja određenog zakonom“) i st. 4. („prava stečena ulaganjem kapitala ne mogu se umanjiti zakonom niti drugim pravnim aktom“).

No, o pojedinim pravima TRAJEKTNE LUKE SPLIT Ustavni sud se izjasnio prije desetak godina kada je na sjednici održanoj dana 4. srpnja 2001. g. donio rješenje kojim nije prihvatio prijedloge podnositelja za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti pojedinih odredbi Zakona o morskim lukama s Ustavom.¹⁵

¹³ Usp. BOLANČA, D: Pravni status morskih luka kao pomorskog dobra u Republici Hrvatskoj, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2003., str. 87. i dr.

¹⁴ Iz obrazloženja Odluke nije vidljivo da je TRAJEKTNA LUKA SPLIT uložila ustavnu tužbu zbog povrede ustavnog prava zajamčenog čl. 19. st. 2. Ustava.

¹⁵ U Odluci se ovo rješenje iz 2001. godine ne spominje nego se navodi jedan drugi ustavnosudski predmet pod brojem: U-III-1584/2004 od 10. studenoga 2004. godine (Narodne novine br. 164 od 26. studenog 2004.) u kojem je rješenjem odbijena ustavna tužba podnositelja S. P. d.o.o. iz Splita protiv

3. RJEŠENJE USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE

BR: U-I-1216/1997 OD 4. SRPNJA 2001.¹⁶

Podnositelji prijedloga za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom odredaba čl. 31. st. 4., čl. 59. st. 3., čl. 60. u vezi s čl. 33., 45. i 47., te čl. 62. navedenog zakona bili su:

- Poduzeće „Luka Šibenik“ s.p.o. Šibenik; „Lukadrvo“ d.o.o. Šibenik; Poduzeće „Luka Split“ p.o. Split¹⁷; „Luka Rijeka“ d.d. Rijeka; Poduzeće „Luka Ploče“ p.o. Ploče; Poduzeće „Luka“ p.o. Zadar; „Luka Dubrovnik“ Dubrovnik i Društveno poduzeće „Održavanje i izgradnja luke“ p.o. Split¹⁸ za čl. 59. st. 3. i 31. st. 4;

- Poduzeće „Luka“ Rijeka, Udruga dioničara Luka Rijeka za čl. 60. (u vezi s čl. 33., 45. i 47.) i u okviru prijedloga za pokretanje postupka za ocjenu Uredbe o uvjetima za dodjelu koncesije za obavljanje lučkih djelatnosti, za čl. 62;

- Nela Šoić iz Rijeke (za čl. 62.).

Dakle, TRAJEKTNA LUKA SPLIT pokrenula je tada postupak za ocjenu suglasnosti čl. 59. st. 3. (o ovlasti lučke uprave za preuzimanje upravljanja suprastrukturnim i infrastrukturnim objektima u luci koji su prema zakonu pomorsko dobro kao i prava i obveze) i 31. st. 4. (vezano za osnivanje lučke

presude Upravnog suda broj: Us-7077/2003-12 od 19. veljače 2004. godine, a tiče se obavljanja parkirališne djelatnosti u Gradskoj luci Split (uvažena tužba TRAJEKTNE LUKE SPLIT te poništeno rješenje Ministarstva pomorstva, prometa i veza Republike Hrvatske, Uprave pomorstva, klasa: UP/I-342-01/01-01/752, urbroj:530-03-03-2 od 30. lipnja 2003. g. kao i dvije odluke LUČKE UPRAVE od 12. prosinca 2000. i 19. veljače 2001. godine).

Ustavni je sud tada utvrdio da nije bilo povrede ustavnih prava prema podnositelju sadržanih u čl. 14. st. 2., 26. i 29. st. 1. Ustava jer iz spisa tako ne proizlazi. Kao prvo, razvidno je da je Upravni sud dostavio tužbu TRAJEKTNE LUKE SPLIT podnositelju kao zainteresiranoj osobi te mu odredio rok od 20 dana za davanje odgovora na tužbu (tužba je zaprimljena 26. rujna 2003. godine, dok je odgovor na tužbu podnositelj dostavio Upravnom sudu dana 17. ožujka 2004. godine, tj. dakle šest mjeseci poslije). Kao drugo, Upravni je sud sam mogao riješiti stvar jer nadležno Ministarstvo nije poštivalo pravno shvaćanje Upravnog suda iskazano u presudi broj: Us-5949/2001-10 od 23. siječnja 2003. g. a prema kojoj „... nije bilo uvjeta za raspisivanje javnog natječaja za dodjelu koncesije za parkirališnu djelatnost prije donošenja odluke o zahtjevu tužitelja (TRAJEKTNE LUKE SPLIT, op. a.) za dodjelu prvenstvene koncesije kao trgovačkom društvu koje je nastalo pretvorbom, a u smislu članka 61. Zakona o morskim lukama.“ Podnositelj ustavne tužbe S. P. d.o.o. iz Splita predložio je i odgodu osporene presude Upravnog suda iz 2004. godine, no, o prijedlogu nije rješavano primjenom odredbe čl. 67. st. 2. Ustavnog zakona. U svezi parkirališne djelatnosti bitno je, međutim još nešto istaknuti. U travnju 2004. godine donešen je i stupio na snagu Zakon o sigurnosnoj zaštiti trgovačkih brodova i luka otvorenih za međunarodni promet koji je propisao stroga pravila kojih se moraju pridržavati svi koji obavljaju bilo koju lučku djelatnost. O tome opširnije vidi u Narodne novine br. 48 od 14. travnja 2004. godine.

¹⁶ Vidi internet stranicu Ustavnog suda: <http://www.usud.hr>

¹⁷ Prema stanju sudskog registra trgovačkih društava u Republici Hrvatskoj (internet stranica: <https://sudreg.pravosudje.hr>) na dan 26. studenoga 2010. godine upisana je tvrtka LUKA dioničko društvo, sa sjedištem u Splitu, Put Sjeverne luke bb. Dakle, poduzeće „Luka Split“ p.o. Split sada je LUKA d.d. Split i riječ je o istoj pravnoj osobi (MB: 060184704), ali pod drugim imenom.

¹⁸ Društveno poduzeće „Održavanje i izgradnja luke“ p.o. Split sada je „Trajektna luka Split“ d.o.o. sa sjedištem u Splitu, Gat Sv. Duje 1 s istim matičnim brojem subjekta upisa (MB: 060166451). Znači, „Trajektna luka Split“ d.d. je pravni sljednik društvenog poduzeća „Održavanje i izgradnja luke“ p.o. Split.

uprave sredstvima koja postaju njeno vlasništvo, osim naravno sredstava koja čine pomorsko dobro na kojima stječe uporabu i korištenje) Zakona o morskim lukama.

Ustavni sud nije prihvatio niti jedan prijedlog podnositelja. Prvi, zbog toga jer smatra da je „zakonodavac mogao odlučiti da pretvorbu lučkih društvenih poduzeća uredi na način da lučke uprave preuzimaju njihove ovlasti, a da se trgovačka društva nastala pretvorbom bave lučkim djelatnostima kao prvenstveni koncesionari ili kao koncesionari.“¹⁹ Drugi prijedlog podnositelja nije prihvaćen jer lučka podgradnja i lučka nadgradnja nisu niti u vlasništvu lučke uprave jer su pomorsko dobro (opće dobro).

Poduzeće „Luka“ Rijeka, Udruga dioničara Luke Rijeka kao i Nela Šoić iz Rijeke protivili su se zakonskom uređenju instituta prvenstvene koncesije jer su smatrali da se tim pravom stvara monopolski položaj jednog društva. Međutim, Ustavni sud je decidirano utvrdio: „Prvenstvenom koncesijom nije povrijeđena ustavna odredba čl. 49. st. 2. kojom se – prema važećem Ustavu – zabranjuje zloupotreba monopolskog položaja određenog zakonom.“²⁰ Nadalje: „Što se tiče lučkih djelatnosti koje su po vrstama nabrojane u čl. 9. Zakona trgovačkom društvu nastalom pretvorbom prema Zakonu o pretvorbi društvenih poduzeća lučka uprava će dodijeliti koncesiju za obavljanje tih djelatnosti i za korištenje objekata infrastrukture i suprastrukture na osnovi njihovog pismenog zahtjeva (prvenstvena koncesija) na vrijeme od 12 godina. Prema prijelaznim odredbama Zakona društveno poduzeće luka upravlja objektima infrastrukture i suprastrukture do osnivanja lučke uprave i ima ih pravo koristiti do dobijanja prvenstvene koncesije.“

Najzanimljivije je svakako kako su se tadašnji ustavni suci odredili s obzirom na stvarna prava društvenih poduzeća luka na pomorskom dobru (morskim lukama). Ustavni sud je i po ovom pitanju bio rezolutan: „Ne postoji ustavni temelj za osporavanje Zakona o morskim lukama pozivom na ustavne odredbe o vlasništvu tj. o ograničenju ili oduzimanju vlasništva uz naknadu tržišne vrijednosti, o čemu je riječ u čl. 50. st. 2. Ustava, jer prije tog Zakona društvena poduzeća luka nisu postala vlasnicima u smislu navedene odredbe Ustava.“²¹

Dakle, za Sud nije sporno da su lučka nadgradnja i lučka podgradnja pomorsko dobro *res extra commercium* pa zato i ne mogu biti u vlasničkom režimu. Slijedom toga, osnovna sredstva lučkih društvenih poduzeća upisana u zemljišne knjige nisu vlasništvo tih poduzeća jer nisu mogla biti procijenjena u njihov kapital prilikom pretvorbe („filter“).

¹⁹ Vidi obrazloženje Rješenja.

²⁰ Isto kao i u bilj. br. 19.

²¹ Vidi Ustav Republike Hrvatske (pročišćeni tekst) u Narodnim novinama br. 124/2000.

4. ODLUKA USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE

BROJ: U-III-726/2006 OD 8. SRPNJA 2009.

Pred Ustavnim sudom bila je i ustavna tužba stečajnog dužnika LUČICA d.d. u stečaju iz Sumartina podnijeta 23. veljače 2006. godine. Podnositelj je smatrao da mu je odlukama sudova i to baš Općinskog suda u Supetru²² i Županijskog suda u Splitu²³ povrijeđeno ustavno pravo sadržano u čl. 29., a u svezi sa čl. 3. i čl. 117. st. 3. Ustava.

Naime, navedeni sudovi odbili su prijedlog za uknjižbu prava vlasništva nekretnina (u naravi brodogradilišna luka kao luka za posebne namjene) na ime stečajnog dužnika u Sumartinu bez obzira na stanje u zemljišnim knjigama u trenutku kada je prijedlog bio podnešen sudu u Supetru čime su postupili protivno čl. 108. st. 1. Zakona o zemljišnim knjigama.

Razloge odbijanja prvostupanjski sud je obrazložio sljedećom konstatacijom: “Općepoznato je da su nekretnine navedene u prijedlogu i ispravama, a uknjižene kao zemljišnoknjižna vlasnost od 1958. godine kao Općenarodna imovina sa organom upravljanja Brodogradilište Lučica Sumartin, u naravi **pomorsko dobro**.”²⁴

Drugostupanjski sud je u svemu dao za pravo Općinskom sudu u Supetru uz obrazloženje: „ Iz sadržaja prijelaznih i završnih odredbi i to članka 359. do 365. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima proizlazi da jedna od pretpostavki pretvorbe jest da je stvar sposobna biti predmetom vlasništva, osim ako je posebnim zakonom određeno drugačije. Pa, kako je pomorsko dobro, prema odredbi članka 5. stavka 2. Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama **stvar izvan prometa**, to je nedvojbeno da se po odredbama Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima ne može izvršiti pretvorba prava korištenja na nekretninama na pomorskom dobru, zbog čega nije mogla biti provedena ni zatražena uknjižba.“

U ovom predmetu Ustavni sud nije puno obrazlagao svoje stajalište o odbijanju ustavne tužbe, nego je jednostavno naveo da “...u konkretnoj pravnoj stvari presuđivali su zakonom ustanovljeni sudovi unutar svoje nadležnosti utvrđene zakonom. Osporena rješenja valjano su obrazložena te donesena sukladno mjerodavnim odredbama postupovnog prava.”²⁵

Dakle, bez obzira na zemljišno knjižno stanje kao i činjenicu da su zemljište i objekti na tom zemljištu bili procijenjeni u vrijednost društvenog kapitala u postupku pretvorbe²⁶ sudovi su odbili uknjižbu prava vlasništva na ime LUČICA d.d. u stečaju obrazlažući svoje odluke da su predmetne nekretnine pomorsko

²² Rješenje br. Z-2328/03 od 27. rujna 2004. godine.

²³ Rješenje broj: GŽ-1425/05 od 3. studenoga 2005. godine.

²⁴ Iz obrazloženja navedenog Rješenja Općinskog suda.

²⁵ Str. 3. odluke Ustavnog suda.

²⁶ Rješenje Hrvatskog fonda za privatizaciju Klasa: UP/I-943-01/02-02/107, ur. broj: 563-03-02/04-2003-7 od 10. veljače 2003. godine.

dobro i da su zato stvar izvan prometa. To znači da se pomorsko dobro može koristiti isključivo putem koncesije.²⁷

5. ZAKLJUČAK

Iz navedenih odluka Ustavnog suda proizlaze sljedeći zaključci:

1. Prvenstvena koncesija je isključivo pravo trgovačkog društva nastalog pretvorbom društvenog poduzeća luke da može nastaviti obavljati lučke djelatnosti i koristiti lučke objekte isključivo u istom opsegu kao i prije svoje pretvorbe, odnosno do osnivanja lučke uprave;

2. Trgovačka društva nemaju pravo vlasništva na objektima lučke nadgradnje i lučke podgradnje jer zemljište kao i sve sagrađeno na njemu, iznad i ispod njega predstavlja pomorsko dobro (opće dobro) pa se može koristiti isključivo putem prvenstvene koncesije ili koncesije;

3. Sudovi prvog i drugog stupnja pravilno su primijenili pravo kada su odbili zahtjev za uknjižbu prava vlasništva brodograđevne luke čak u situaciji kada je predlagatelj uknjižbe bio upisan u zemljišne knjige kao organ upravljanja, a rješenjem HFP nekretnine bile procjenjene u postupku pretvorbe u kapital društva;²⁸

4. Najveća snaga Ustava ogleda se u tome što svi ostali opći pravni akti, počevši od zakona, moraju biti suglasni s Ustavom.²⁹

Mi bismo ipak dodali i naše stajalište prema kojem Republika Hrvatska mora, u svakom konkretnom slučaju respektirati činjenicu da su društvena poduzeća luke kao i brodogradilišna poduzeća ulagali značajna sredstva na općem dobru, a sukladno tadašnjim pravnim uređenjima pa im, zbog toga pripada i adekvatna naknada za ulaganja kao stečeno pravo.³⁰

²⁷ U Narodnim novinama br.131.od 24. studenog 2010. godine objavljena je Odluka Vlade Republike Hrvatske o koncesiji pomorskog dobra u svrhe gospodarskog korištenja luke posebne namjene – brodogradilište Uljanik. Društvo Uljanik d.d. Pula dodijeljena je koncesija u svrhu gospodarskog

korištenja pomorskog dobra – lučkog područja od 666.871 m² na rok od 30 godina računajući od dana sklapanja ugovora o koncesiji. Zanimljivost je u tome da se Uljanik d.d. prijavio u skladu s čl. 65. Zakona o morskim lukama dok je Vlada RK navedenu Odluku donijela temeljem čl. 80. st. 4. Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama.

²⁸ Usp. HLAČA, V. i NAKIĆ, J: Zaštita pomorskog dobra od neobuzdane privatizacije u postupku pretvorbe, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 58 No. 1-2. (2008.), str. 161.-180. koji naglašavaju: „Pravo upravljanja, korištenja i raspolaganja na nekretninama koje su opće dobro **prestaju** pretvorbom društvenog poduzeća kojemu su do tada pripadale, no ne prelaze u vlasništvo (imovinu) pravnog sljednika društvenog poduzeća, već takve nekretnine (p)ostaju opće dobro i kao takve *res extra commercium*.“

²⁹ Vidi BAČIĆ, A: Ustavno pravo Republike Hrvatske *Praktikum*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split, 2006., str. 413.

³⁰ Vidi Odjeljak 2. STJECANJE BEZ OSNOVA, Odsjek 1. OPĆE PRAVILO čl. 1111. Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine br. 35/2005 i 41/2008).

CROATIAN CONSTITUTIONAL COURT ON THE RIGHTS OF THE MARITIME DOMAIN

In this paper author deals three (3) decisions of the Constitutional Court of the Republic of Croatia in the relationship with rights of the capital companies in the maritime domain: 1) Decision no: U-III-3579/2006 from October 26, 2010; 2) Decision no: U-I-1216/1997 from July 4, 2001; 3) Decision no: U-III-726/2006 from July 8, 2009., and concludes: 1) priority concession is concession *sui generis* to continue port activities and using port objects in the similar capacity until transformation of social ownership; b) disputed articles of Sea Port Act of 1995 - legal status of a port object (immovable assets) in the maritime demesne - are according to Constitution; c) shipyard companies in the port for special purposes can not acquire registration land and port objects in land register therefore are *res extra commercium*.

Key words: *maritime domain, Constitutional Court of the Republic Croatia*